

ДОСЛІДЖЕННЯ о. ПЕТРА КРИП'ЯКЕВИЧА
ПРО БОГОРОДИЧНУ ГИМНОГРАФІЮ

Праця о. Петра Крип'якевича «Про Богородичну гимнографію у грецькій церкві» дуже довго прокладала собі шлях до світла і презентована публікація є першим кроком до усвідомлення її наукової вартості. Від часу виходу друком першої частини цієї праці на сторінках Записок Наукового Товариства ім. Шевченка 1914 року¹ пройшло майже 100 років, впродовж яких ім'я і праці нашого славного богослова та літургіста були повністю забуті і лише завдяки щасливому випадку 10 літ тому його ім'я з'явилося на видноколі українського наукового дискурсу.

Постать о. Петра Крип'якевича (1856–1914), мабуть, вперше після тривалого забуття була зауважена у 2000 році, коли у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника була організована виставка з нагоди двотисячоліття християнства, на якій були представлені окремі його праці, зокрема, стаття про поетику 118 псалма², на яку звернув увагу проф. Юрій Ясіновський і підготував її до друку³. В той же час було опубліковано біографію та бібліографію о. Петра у збірнику на честь його сина — академіка Івана

De hymnographia Mariana in Ecclesia Graeca.

Theol. Doct. Petri Krypiakewyč opus posthumum.

I.

De origine hymnorum ss. in Ecclesia.

[1. Origo hymnorum christianorum e psalmodia Vet. Test. — 2. Momentum versionis graecae. — 3. S. Paulus de hymnis christianis. — 4. Primi hymni christiani iam sunt in Scriptura S. N. T. — 5. Principium perpetuum hymni christiani. — 6. Ulteriores hymni in aevo apostolico].

1. Principium hymnorum sacrorum apud christianos e psalmodia synagogae antiquae deducendum est. Psalmi et alia cantica Vet. Test. cum sua severa maiestate et amoena varietate, cum suo parallelismo, cum ephymniis, exclamationibus, caeteris adiunctis artis poeticae hebraeae, erant subtemen illud, ex quo evolvi coepit similis illis novus hymnus christianus. Constat enim primos christianos una cum Iudaeis psalmos illos Hierosolymis decantasse, cum essent „perdurantes unanimiter in templo“ (Act. 2. 46); non secus et tunc, cum essent in orbe dispersi. Apostolus cohortatur nempe Ephesios et Colossenses, longe ab Urbe sancta dissitos, ut consolentur se ipsos „psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus... Domino“ (Ephes. 5. 19., Colos. 3. 16.). Quae quidem decantatio antiquorum psalmodiarum hebraeorum erat christianis prima schola hymnorum sacrorum.

2. Jam vero certo constat, hymnos illos hebraeos iam diu ante Christum n. in graecam linguam versos fuisse, et Iudaeos in diaspора degentes in graeco plerumque sermone iis usos esse. Immo

Знамені М. Т. III, т. СХХІ.

¹ Р. Крип'якевич. De hymnographia Mariana in ecclesia graeca [1] // *Записки НТШ*, т. 121. Львів 1914, с. 1–62; його ж Elenchus maiorum hymnorum Deiparae [2] // *Записки НТШ*, т. 123–124. Львів 1917, с. 1–56.

² П. Крип'якевич, о. Артистична форма 118 псалма // *Богословский Вісник* (Львів 1900/3) 131–147.

³ Артистична форма 118 псалма // *Καλοφωνία: Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії*, ч. 1. Львів 2002, с. 283–296.

Крип'якевича⁴. Наступним відкриттям стала його габілітаційна праця, дві частини якої були посмертно опубліковані у Записках НТШ у Львові — вже згадувана *De hymnographia Mariana in Ecclesia Graeca* та *Elenchus maiorum hymnorum Deiparae*⁵. Третя частина — *Антологія богородичних піснеспівів* — досі залишається невиданою і збереглася в рукопису. Відомості про наукову спадщину о. Петра Крип'якевича поступово набували розголосу, як наприклад, у доповідях на наукових конференціях⁶ і пам'ятних академіях⁷ та публікаціях⁸.

Шлях до виходу у світ «Богородичної гимнографії» о. Петра Крип'якевича був довгим і непростим, що пов'язане, насамперед, із класичною мовою написання його праці — латиною. Відповідаючи високому рівню тогочасної науки, о. Петро добре володів класичними мовами, що дозволяло йому звертатися до оригінальних текстів, до джерел — *ad fontes* і, відповідно, створити дослідження загальноєвропейського наукового рівня⁹. На цьому, зокрема,

⁴ Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві [=Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність, т. 8]. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича 2001, с. 147–151.

⁵ Р. Кругіакевуц. *Elenchus maiorum hymnorum Deiparae* [2] // *Записки НТШ*, т. 123–124. Львів 1917, с. 1–56.

⁶ В. Рудейко. Марійська гимнографія о. Петра Крип'якевича // Літургійні і богословські аспекти церковного співу: XVII Наукова конференція НТШ. Львів, 15 березня 2006 р.; Н. Сиротинська. Петро Крип'якевич як дослідник давньої музики // Музикознавчий конгрес «Львів музичний протягом століть». Львів, ЛДМА ім. Лисенка, 28–29 вересня 2006 р.; Н. Сиротинська. Петро Крип'якевич як дослідник візантійської гимнографії // *Galizien als Fokus europäischer Kulturströmungen*, Würzburg, 10.–12. Oktober 2006; Ю. Ясіновський. Петро Франц Крип'якевич — літургіст і богослов (до 150-ї річниці від дня народження) // Науковий семінар Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів, 27 червня 2007 р.; Ю. Ясіновський. Отець Петро Франц Крип'якевич // V Міжнародна конференція з історії церковної монодії та гимнографії «Літургійні та богословські аспекти церковного співу», присвячена 150-й річниці від дня народження львівського літургіста і богослова Петра Франца Крип'якевича (1857–1914), Унів–Львів, 10–12 жовтня 2007.

⁷ 29 вересня 2005 в конференцзалі УКУ відбулася урочиста академія на честь видатного українського богослова і літургіста о. Петра Франца Крип'якевича з нагоди 90-ліття від дня смерті (* 19 жовтня 1857 — † 24 січня 1914). О. Ігор Пецюх відслужив Панахиду пам'яті о. Петра Франца, з доповіддю «Отець Петро Крип'якевич та його наукові праці з літургії і богослов'я» виступив проф. Юрій Ясіновський; Леся Крип'якевич, дружина його внука Романа, організувала виставку матеріалів архіву о. Петра та його особистих речей. Вокальний ансамбль регентів ЛДМА ім. М. Лисенка *Каллофонія* під керівництвом о.-диякона Тараса Грудового виконав богородичні пісні-догматики, які були головним предметом наукових студій о. Петра.

⁸ Ю. Ясіновський. Львівський літургіст і богослов: У 150-літню річницю від дня народження отця Петра Франца Крип'якевича // *Арка* (Львів 2007/21) 10; його ж Премія Петра-Франца Крип'якевича за наукові праці з візантиністики // *Вісник НТШ* 38 (2007) 37–38.

⁹ Наприклад, високу оцінку праці о. П. Крип'якевича про Акафіст (Р. Кругіакевіц. *De hymni Acathisti auctore* // *BZ* 18 (1909) 357–382) дає Егон Веллес в історії візантійської

наголосив проф. Крістіян Ганнік, який високо оцінив працю о. Крип'якевича і порадив її перевидати, підкреслюючи її актуальність і в наш час. На прохання Інституту Літургійних Наук і за фінансової підтримки тодішнього ректора ЛБА о. Михайла Димида українською мовою працю переклав знаний перекладач з класичних мов Андрій Содомора, а при підготовці тексту до друку зробив ще ряд уточнень, за що висловлюємо йому велику подяку. До копіткої праці над уточненням латинських та грецьких богословських термінів долучилися також викладачі Українського Католицького Університету Андрій Ясіновський, Ростислав Паранько, Василь Рудейко, за що їм також складаємо велику подяку.

Звичайно, що найдосконалішим завжди є оригінальний варіант і найкращим форматом для «Богородичної гимнографії» мав би бути двомовний друк, що практикується в окремих виданнях УКУ¹⁰. Та враховуючи складність цього наукового завдання редакційна колегія дійшла висновку про доцільність презентованого варіанту публікації. Це має за мету наступне: по-перше, засвідчити активність літургічної і богословської наукової думки у ділянці візантиністики в Галичині наприкінці XIX і початку XX століть, по-друге, подати приклад досконалих візантиністичних студій в ділянці гимнографії і церковної монодії, що не лише заклало фундамент подібних досліджень для наступних поколінь, але й сьогодні є добрим стимулом для зміцнення наукової методологічної і джерельної бази у вивченні власне українського матеріалу.

Наталя Сиротинська

музики (E. Wellesz. *A History of Byzantine Music and Hymnography*. Oxford 1949, ²1961, ³1998; польський переклад: *Historia muzyki i hymnografii bizantyjskiej* / пер. М. Kaziński. Kraków 2006, с. 219.) де пише наступне: «У своїй праці *De hymni Acathisti auctore* Крип'якевич виразно засвідчив, що із двох проіміонів Акафісту первісним є Θ проοταχθεν μυστικῶς λαβῶν ἐν ὑψῶσει; по-перше, він наслідує традиційний зразок і представляє *argumentum*, тобто зміст слідує за ним контакіону, по-друге, містить такий самий рефрен, як контакіон; по-третє, укладений із використанням слів і зворотів, які містяться в контакіоні. Аргументація Крип'якевича була настільки переконливою, що її прийняли С. del Grande в його виданні Акафісту та М. Huglo у праці *L'ancienne version latine de l'hymne acathiste* // *Museon* 64 (1951).

¹⁰ Платон. *Бенкет* / перекл. з давньогрецької й коментарі Уляна Головач [=In Via]. Львів: Видавництво УКУ 2005; Боецій. *Теологічні трактати* / перекл. з латини й коментарі Ростислав Паранько [=In Via]. Львів: Видавництво УКУ 2007.